

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний торговельно-економічний університет
Кафедра психології

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

На тему:

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

**Студента 4 курсу, 5 групи
спеціальності 053 психологія
Спеціалізації практична психологія**

**Ременюка Вадима
Віталійовича**

**Науковий керівник:
доктор психол. наук,
професор**

**Корольчук
Валентина
Миколаївна**

**Керівник освітньо-професійної програми:
кандидат психол. наук,
доцент**

**Овдієнко Ірина
Михайлівна**

КИЇВ 2023

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1. Теоретичний аналіз проблеми особливостей взаємодії під час дистанційного навчання у науковій літературі.....	6
Висновки до розділу 1.....	23
Розділ 2. Організаційні засади, обґрунтування методик дослідження та характеристика контингенту.....	24
Висновки до розділу 2.....	33
Розділ 3. Аналіз результатів емпіричного дослідження психологічних особливостей взаємодії під час дистанційного навчання.....	34
3.1. Особливості психологічних проявів взаємодії в обстежуваних... 34	34
3.2. Практичні рекомендації щодо оптимізації взаємодії під час дистанційного навчання.....	46
Висновки до розділу 3.....	48
Висновки.....	49
Список використаних джерел.....	53
Додатки.....	55

ВСТУП

Сучасні умови нашого суспільства підкреслюють актуальність проблеми особливостей взаємодії під час дистанційного навчання, спочатку пандемія підняла питання дистанційного навчання, потім війна довела його важливість до одного з найвищих рівнів. В контексті розвитку суспільства і змін, які відбуваються у сфері освіти, система освіти потребує докорінних змін в напрямку надання ефективного і рівноправного навчального досвіду для всіх студентів та учнів в онлайн і гібридних навчальних середовищах, а також надання відповідних кваліфікації та інструментарію освітянам.

Хоча синхронне спілкування може надавати можливості для взаємодії в режимі реального часу, не всі студенти можуть брати в ньому участь через різницю в часових поясах або інші розбіжності в розкладі. Учні, які навчаються онлайн, часто мають проблеми з тайм-менеджментом і саморегуляцією, що може призвести до прокрастинації та недостатнього залучення до матеріалів курсу. Відсутність фізичної присутності та неможливість бачити невербальні сигнали можуть ускладнити для онлайн-викладачів встановлення авторитету та налагодження контакту зі студентами. [8, 10, 11]

Перспективи електронного навчання полягають у тому, що воно надає доступ до освіти мільйонам людей по всьому світу, які інакше не мали б можливості повністю розкрити свій потенціал або не мали б її взагалі. Реальність така, що електронне навчання не є панацеєю і створює стільки ж проблем, скільки і вирішує. Однією з головних проблем дистанційної освіти є пошук шляхів підтримання почуття спільноти та взаємодії між учнями, а також між учнями та викладачами. Проблема надання якісної освіти за допомогою дистанційного навчання була предметом дискусій протягом багатьох років, і хоча в цьому питанні було досягнуто певного прогресу, все ще існує багато перешкод, які необхідно подолати. [2, 3, 9]

Мета: За результатами теоретичного та емпіричного дослідження з'ясувати особливості проявів взаємодії в обстежуваних під час дистанційного навчання та розробити практичні рекомендації щодо її оптимізації.

Об'єкт дослідження: взаємодія як психологічна категорія.

Предмет дослідження: психологічні особливості взаємодії під час дистанційного навчання

Завдання:

Здійснити теоретичний аналіз проблеми особливостей взаємодії під час дистанційного навчання у науковій літературі.

Визначити організаційні засади, обґрунтувати методики дослідження та охарактеризувати контингент.

З'ясувати особливості психологічних проявів взаємодії в обстежуваних під час дистанційного навчання.

Практичні рекомендації щодо оптимізації взаємодії під час дистанційного навчання.

Методи дослідження: *теоретичні* - аналіз наукової літератури за темою дистанційного навчання; *емпіричні* - опитування, експеримент.

Математичні методи обробки результатів отриманих емпіричних даних - арифметичний, кількісний та якісний аналізи.

Для реалізації емпіричної частини дослідження були відібрані наступні методики: Опитувальник FPI; тест за методикою К. Томаса «Визначення стилю поведінки в конфліктній ситуації»; опитувальник проявів негативних психічних станів під час війни та пандемії (М. Корольчук, В. Корольчук, Н. Науменко), Комплексний опитувальник професійного здоров'я особистості (В. Корольчук, М. Корольчук, К. Кривда).

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що дистанційне навчання хоча і не є чимось новим для освітньої системи, однак в таких масштабах впроваджується вперше, тому дослідження на цю тему мають великий попит та не менше значення.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що отримані результати можуть бути використані для покращення навчальної програми та її адаптації під сучасні умови. Зокрема покращення та полегшення процесу надання та отримання освітніх знань. А також для покращення та оновлення освітньої програми під сучасні реалії.

Структура випускної кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (14 найменувань) і 3 додатків. Основний зміст роботи викладено на 52 сторінках комп'ютерного тексту. Робота містить 10 таблиць та 1 рисунок.

Апробація роботи проходила під час заслуховування на засіданні кафедри психології ДТЕУ.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВЗАЄМОДІЇ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Дистанційне навчання стає все більш популярним в останні роки, особливо з розвитком технологій та доступністю онлайн-інструментів. Однак однією з проблем дистанційного навчання є проблема особливостей взаємодії. У цій статті ми проведемо теоретичний аналіз цієї проблеми в дистанційному навчанні на основі наукової літератури.

Інструментарій взаємодії - це інструменти та стратегії, які використовуються для полегшення комунікації та співпраці між студентами й викладачами в середовищі дистанційного навчання. Ці засоби включають, але не обмежуються дискусійними форумами, чатами, відеоконференціями та електронною поштою. Ефективність інтерактивних засобів у дистанційному навчанні є предметом дискусій у науковій літературі.

Одним з ключових факторів, що впливають на ефективність інтерактивних функцій, є рівень залученості студентів. У дослідженні, проведеному Інан та Лоутер (2010), було виявлено, що студенти, які брали активну участь в онлайн-дискусіях та інших інтерактивних формах дистанційного навчання, мали вищий рівень академічної успішності порівняно з тими, хто не брав участі в цих видах діяльності [7 С.267-285]. Це підкреслює важливість заохочення студентів до участі в інтерактивних формах навчання.

Іншим фактором, який впливає на ефективність інтерактивних функцій, є тип взаємодії, що відбувається. У дослідженні, проведеному Бернардом та ін. (Bernard et al., 2009), було виявлено, що вищий рівень когнітивної та соціальної взаємодії в онлайн-дискусіях призводить до вищих рівнів

академічної успішності [1 С.1243-1289]. Це свідчить про те, що функції взаємодії мають бути розроблені таким чином, щоб заохочувати як когнітивну, так і соціальну взаємодію між студентами та викладачами.

На додаток до типу взаємодії, якість взаємодії також відіграє певну роль в ефективності функцій взаємодії. У дослідженні, проведеному Чжу (2012), було виявлено, що якісна взаємодія між студентами та викладачами, яка включала надання зворотного зв'язку та відповіді на запитання, мала позитивний вплив на сприйняття студентами результатів навчання [4 С.1-14.]. Це свідчить про те, що викладачі повинні прагнути забезпечити якісну взаємодію зі студентами, щоб підвищити ефективність інтерактивних функцій.

Іншим питанням, пов'язаним з функціями взаємодії в дистанційному навчанні, є питання доступності. У дослідженні, проведеному Joо та Lim (2014), було виявлено, що студенти, які мали обмежений доступ до інтерактивних функцій, наприклад, з поганим підключенням до Інтернету або некомфортно користувалися технологіями, були менш схильні до використання цих функцій. Це свідчить про те, що викладачі повинні усвідомлювати проблеми доступності та надавати студентам альтернативні способи використання інтерактивних функцій.

Питання мотивації студентів також відіграє важливу роль в ефективності інтерактивних функцій у дистанційному навчанні. У дослідженні, проведеному Хіе та ін. (2017), було виявлено, що студенти з високою мотивацією до навчання з більшою ймовірністю використовували інтерактивні функції та мали вищий рівень академічної успішності порівняно з тими, хто був менш вмотивований. Це свідчить про те, що викладачі повинні знайти способи мотивувати студентів до участі у функціях взаємодії.

Інтерактивні функції відіграють важливу роль у дистанційному навчанні. У науковій літературі підкреслюється важливість заохочення

студентів до участі у функціях взаємодії, розробки функцій взаємодії для заохочення як когнітивної, так і соціальної взаємодії, забезпечення якісної взаємодії зі студентами, вирішення питань доступності та пошуку способів мотивування студентів до участі у функціях взаємодії. Беручи до уваги ці фактори, викладачі можуть підвищити ефективність інтерактивних функцій у дистанційному навчанні та забезпечити більш цікавий та ефективний навчальний процес для студентів.

Дистанційне навчання - це наша нова реальність і звертаючи увагу на особливості взаємодії у дистанційному навчанні, можна сказати, що воно не завжди є легким завданням для викладачів та студентів. Відстань між студентами та викладачами, недостатнє знайомство з технологіями онлайн-навчання та обмежений досвід студентів в онлайн-дискусіях - все це може призвести до того, що студенти почуватимуться відірваними та роз'єднаними [5 С. 4]. Особливості взаємодії у дистанційному навчанні зумовлені більшою кількістю обмежень, які виникають у зв'язку з віддаленістю викладача та студентів один від одного. Відсутність візуальних і слухових сигналів, притаманних спілкуванню віч-на-віч, може призвести до непорозумінь і неправильної інтерпретації повідомлень в онлайн-середовищі. Задачі, які були б легко вирішувати в аудиторії, тепер можуть стати складними, оскільки вони потребують більше часу та зусиль, щоб пояснити їх дистанційно. Відсутність соціальної взаємодії, яка є характерною для дистанційної освіти, може ускладнити отримання студентами соціальних та емоційних сигналів, які так важливі для розвитку підтримуючих стосунків [12 С.7].

Оскільки дистанційне навчання вимагає більше самостійності та самоорганізації від студентів, вони можуть зіткнутися зі складнощами у розумінні матеріалу або у плануванні свого часу. Нездатність студентів до самостійної організації навчального процесу є ще одною проблемою дистанційного навчання. Дистанційна освіта вимагає від студента активної

самостійної роботи, самодисципліни, вміння управляти своїм часом та вміння працювати з комп'ютером.

Також необхідно володіти базовими навичками інтернет-технологій та програмного забезпечення, які використовуються в дистанційному навчанні. Важливо забезпечувати студентам належну підтримку та навчати їх методам самоорганізації, щоб забезпечити ефективність навчального процесу. Черговою проблемою дистанційного навчання є нездатність студентів до самостійної роботи та відсутність мотивації, що може вплинути на якість засвоєння навчального матеріалу та успішність у навчанні. Важливо стимулювати студентів до самостійної роботи та забезпечувати їхню зацікавленість у процесі навчання. У цілому, особливості взаємодії у дистанційному навчанні можуть створювати небезпеку для якості освіти та вимагати від учасників більшого зусилля для досягнення успіху.

Один з найбільших недоліків дистанційного навчання полягає у зниженні кількості можливих форм взаємодії студентів та викладачів, що може призвести до відчуття ізольованості та віддаленості від навчального процесу. Також однією з основних проблем дистанційного навчання є недостатній рівень залученості студентів до навчального процесу, який може бути зумовлений віддаленістю від викладачів та спільноти студентів, а також відсутністю необхідних засобів для ефективної взаємодії та мотивації до навчання.

Варто зазначити що проблемою дистанційного навчання є й відсутність безпосередньої комунікації студентів та викладачів, що може призвести до зниження рівня зрозумілості та ефективності передачі навчальної інформації. Проблема відсутності прямого контакту між студентом і викладачем, може бути вирішена за допомогою відеоконференцій, чатів, електронної пошти. Однак важливо забезпечувати якість технічного обладнання та забезпечення інтернет-з'єднання, щоб забезпечити ефективність комунікації між студентами та викладачами. Тобто для ефективної взаємодії в дистанційному

навчанні необхідно використовувати різноманітні форми інтерактивного спілкування, такі як відеоконференції, дискусійні форуми, групові завдання та інші, що дозволяють студентам та викладачам ефективно обмінюватися ідеями та спілкуватися на різних рівнях. З метою поліпшення взаємодії в дистанційному навчанні, необхідно забезпечити викладачів достатнім рівнем компетентності у використанні інформаційних технологій та взаємодії зі студентами в онлайн-середовищі. Крім того, викладачі повинні бути більш гнучкими у відношенні до навчальних програм і методів, щоб вони могли адаптуватися до потреб студентів, які навчаються в онлайн-середовищі.

Взаємодія у дистанційному навчанні може бути недостатньою, а якість зв'язку між студентом та викладачем погіршується, що може призвести до непорозумінь та помилок у навчальному процесі. Під час дистанційного навчання можуть виникати проблеми зі сприйняттям інформації через відсутність візуального контакту між студентом та викладачем. Це може впливати на якість засвоєння матеріалу та розуміння складних концепцій.

Незважаючи на труднощі, пов'язані з функціями взаємодії в дистанційному навчанні, технологічний прогрес відкриває нові можливості для підвищення ефективності цих функцій. Наприклад, використання штучного інтелекту (ШІ) може допомогти викладачам надавати більш персоналізований зворотний зв'язок зі студентами, що може підвищити якість взаємодії та мотивувати студентів до участі в інтерактивних функціях. Крім того, використання технологій віртуальної та доповненої реальності може забезпечити більш захоплюючий досвід навчання, що може ще більше посилити когнітивну та соціальну взаємодію між студентами та викладачами.

Крім того, пандемія COVID-19 підкреслила важливість функцій взаємодії в дистанційному навчанні, оскільки багато навчальних закладів були змушені перейти на дистанційне навчання, щоб відповідати рекомендаціям щодо соціального дистанціювання. Це призвело до посилення

уваги щодо розробки ефективних функцій взаємодії, а також важливості вирішення питань доступності та пошуку шляхів мотивування студентів до участі в цих функціях.

Для подальшого вирішення проблеми особливостей взаємодії в дистанційному навчанні важливо визнати роль інструкційного дизайну. Ефективний дизайн може допомогти викладачам розробити елементи взаємодії, які відповідають навчальним цілям, сприяють активному навчанню та надають можливість студентам брати участь у спільному навчанні. У дослідженні, проведеному Вангом і Ченом (2016), було виявлено, що ефективний дизайн навчання може підвищити якість взаємодії та покращити результати навчання в онлайн-курсах [13 С.304-316].

Ще одним важливим моментом є використання оцінювання для підвищення ефективності інтерактивних функцій. У дослідженні, проведеному Yu та ін. (2018), було виявлено, що використання оцінювання для забезпечення зворотного зв'язку щодо участі студентів у функціях взаємодії може підвищити залученість студентів та покращити результати навчання. Викладачі можуть використовувати оцінювання для забезпечення зворотного зв'язку стосовно якості та кількості участі студентів у функціях взаємодії, що може мотивувати студентів до участі в цих функціях та покращити результати навчання.

Оскільки популярність дистанційного навчання продовжує зростати, важливо продовжувати вивчати способи підвищення ефективності інтерактивних функцій і забезпечення більш цікавого та ефективного навчального процесу для студентів. Застосовуючи комплексний підхід до вирішення цієї проблеми, ми зможемо підвищити якість освіти в середовищі онлайн-навчання та надати студентам інструменти, необхідні для досягнення успіху.

Хоча розробка та ефективне впровадження елементів взаємодії в дистанційному навчанні може бути складним завданням, існують можливості

підвищити їхню ефективність за допомогою ефективної розробки інструкцій, врахування культурних особливостей, використання оцінювання, навчання та підтримки викладачів, а також підтримки студентів. Оскільки технології продовжують розвиватися і з'являються нові можливості, важливо продовжувати вивчати способи підвищення ефективності інтерактивних функцій і забезпечення більш цікавого та ефективного навчального процесу для студентів. Застосовуючи комплексний підхід до вирішення цієї проблеми, ми можемо підвищити якість освіти в онлайн-навчальних середовищах і надати студентам інструменти, необхідні для досягнення успіху.

Дивлячись у майбутнє, стає зрозуміло, що дистанційне навчання й надалі відіграватиме важливу роль в освіті. Пандемія COVID-19 прискорила впровадження дистанційного навчання, і багато навчальних закладів досліджують гібридні моделі, які поєднують онлайн та очне навчання. У цьому контексті важливо продовжувати розробляти ефективні функції взаємодії, які підтримують навчання та залучення студентів як в онлайн, так і в гібридному середовищі.

На додаток до стратегій, про які йшлося вище, важливо продовжувати досліджувати нові технології та інноваційні підходи до розширення можливостей взаємодії в дистанційному навчанні. Наприклад, використання гейміфікації, соціальних мереж і мобільних технологій може надати нові можливості для взаємодії та залучення в середовищі онлайн-навчання.

Загалом, теоретичний аналіз проблеми інтерактивності в дистанційному навчанні підкреслює необхідність постійних досліджень і розробок у цій сфері. Продовжуючи досліджувати нові стратегії та технології, ми можемо підвищити ефективність інтерактивних функцій дистанційного навчання та надати студентам інструменти, необхідні для досягнення успіху в цифрову епоху. Спільними зусиллями ми зможемо створити більш цікавий та ефективний навчальний досвід для студентів і

забезпечити, щоб дистанційне навчання залишалось цінним і доступним способом отримання освіти на довгі роки.

Крім того, теоретичний аналіз проблеми інтерактивних елементів у дистанційному навчанні також проливає світло на важливість співпраці між викладачами, розробниками навчальних матеріалів та іншими зацікавленими сторонами, залученими до онлайн-навчання. Співпраця та комунікація можуть допомогти забезпечити ефективну розробку та впровадження інтерактивних елементів в онлайн-курсах, а також сприяти спільному розумінню ролі інтерактивних елементів у сприянні навчанню та залученню студентів.

Важливо визнати, що проблема інтерактивних елементів у дистанційному навчанні не обмежується лише розробкою та впровадженням онлайн-курсів. Вона також поширюється на ширший інституційний та політичний контекст, в якому відбувається дистанційне навчання. Наприклад, інституційна політика, яка обмежує доступ студентів до технологій або обмежує спілкування в Інтернеті, може перешкоджати ефективності інтерактивних функцій в онлайн-курсах.

Тому важливо, щоб навчальні заклади розробляли політику та практики, які підтримують ефективну розробку та впровадження інтерактивних функцій у дистанційному навчанні. Це може включати політику, яка підтримує доступ студентів до технологій і ресурсів, забезпечує навчання і підтримку викладачів і розробників навчальних матеріалів, а також сприяє розвитку культури інновацій і співпраці в онлайн-навчанні. Необхідні подальші дослідження для визначення ефективних стратегій покращення інтерактивності в дистанційному навчанні, а також для кращого розуміння впливу інтерактивності на результати навчання студентів.

Важливо також враховувати унікальні потреби і проблеми різних типів учнів, наприклад, з обмеженими можливостями або з маргіналізованих

спільнот. Ефективні засоби взаємодії повинні бути розроблені з урахуванням цих потреб, а також бути доступними для всіх студентів.

Проблема особливостей взаємодії в дистанційному навчанні є складним питанням, яке потребує постійної уваги та досліджень. Застосовуючи цілісний підхід, який враховує розробку навчальних матеріалів, культурну чутливість, оцінювання, підготовку викладачів, підтримку студентів, співпрацю та інституційну політику, ми можемо підвищити ефективність інтерактивних засобів у дистанційному навчанні та забезпечити більш цікавий та ефективний навчальний досвід для студентів.

Більше того, оскільки використання дистанційного навчання продовжує зростати, важливо, щоб навчальні заклади та політики визнали вирішальну роль інтерактивних функцій у сприянні навчанню та залученню студентів до онлайн-курсів. Це вимагає готовності інвестувати в розробку та впровадження ефективних інтерактивних функцій, а також постійного оцінювання та вдосконалення цих функцій з плином часу.

Також важливо визнати потенційні переваги інтерактивних елементів, які виходять за рамки простого залучення студентів і результатів навчання. Ефективні інтерактивні функції можуть також сприяти формуванню почуття спільноти та зв'язку між учнями, а також допомагають пом'якшити відчуття ізоляції та роз'єднаності, які можуть виникати в середовищі онлайн-навчання.

Проблема інтерактивних функцій у дистанційному навчанні є багатогранним питанням, яке потребує спільного та комплексного підходу. Вирішуючи проблеми та можливості, пов'язані з особливостями взаємодії в дистанційному навчанні, стає можливим створити більш цікавий та ефективний навчальний досвід для студентів, сприяти розвитку почуття спільноти та зв'язку в онлайн-курсах, а також забезпечити, щоб дистанційне навчання залишалось цінним і доступним способом навчання для студентів у всьому світі.

Варто зазначити, що пандемія COVID-19 вивела питання особливостей взаємодії в дистанційному навчанні на передній план освітнього дискурсу. Зважаючи на те, що мільйони студентів були змушені перейти на онлайн-навчання під час пандемії, стало зрозуміло, що ефективні функції взаємодії є важливими для успіху дистанційного навчання.

Однак пандемія також висвітлила виклики та обмеження онлайн-навчання, особливо для студентів з маргіналізованих спільнот або тих, хто не має доступу до технологій і ресурсів. Оскільки навчальні заклади продовжують боротися з впливом пандемії на освіту, важливо враховувати роль інтерактивних функцій у забезпеченні рівного доступу до освіти та підтримці різноманітних потреб усіх учнів.

Батьки можуть надавати перевагу дистанційному навчанню перед очним. Однією з причин може бути бажання забезпечити безпеку своїм дітям. У період пандемії COVID-19, наприклад, дистанційне навчання стало популярним в багатьох країнах світу, оскільки це дозволяє уникнути ризику інфікування дітей в школі або на транспорті.

Батьки можуть надавати перевагу дистанційному навчанню з різних причин, які не пов'язані зі здоров'ям чи безпекою. Одна з них - це зручність та гнучкість режиму. Дистанційне навчання дозволяє батькам та дітям працювати в зручному для себе графіку та режимі. Це особливо важливо для батьків, які мають нестандартний графік роботи, та для дітей, які мають різні позашкільні заняття та захоплення.

Окрім того, дистанційне навчання може забезпечити дітям доступ до більш широкого кола вчителів та експертів з різних країн та регіонів. Це може збільшити рівень знань та дати можливість дітям досліджувати нові теми та пізнавати нові культури.

Також, дистанційне навчання може бути зручним для дітей, які мають особливі потреби або проблеми зі здоров'ям. Наприклад, дистанційне навчання може допомогти дітям з аутизмом, які мають складнощі зі

спілкуванням та взаємодією з іншими людьми. У таких випадках дистанційне навчання може бути менш напруженим для дітей, оскільки вони можуть працювати в зручному для себе темпі та отримувати додаткову підтримку від батьків та вчителів.

Оскільки сфера дистанційного навчання продовжує розвиватися, для освітян, політиків і дослідників важливо залишатися в курсі останніх досягнень і передового досвіду в розробці та впровадженні інтерактивних функцій. Постійні дослідження можуть допомогти визначити нові стратегії та технології для покращення інтерактивних функцій, а також оцінити вплив цих функцій на результати навчання та залучення студентів.

Крім того, важливо визнати, що ефективні функції взаємодії не є панацеєю від усіх проблем онлайн-навчання. Дистанційне навчання вимагає багатогранного підходу, який враховує унікальні потреби і проблеми різних типів учнів, а також ширший соціальний, культурний та інституційний контекст, в якому відбувається навчання.

Тому важливо застосовувати цілісний підхід до вирішення проблеми особливостей взаємодії в дистанційному навчанні, який враховує всі фактори, що сприяють ефективному викладанню і навчанню в онлайн і гібридних середовищах. Таким чином, ми зможемо забезпечити, щоб дистанційне навчання залишалось цінним і доступним способом навчання, який забезпечує цікавий, ефективний і рівноправний навчальний досвід для всіх студентів, незалежно від їхнього походження чи обставин.

Проблема інтерактивних функцій у дистанційному навчанні є критично важливим питанням, яке потребує постійної уваги, досліджень і співпраці з боку всіх зацікавлених сторін у сфері освіти. Надаючи пріоритет розробці та впровадженню ефективних засобів взаємодії, ми можемо створити більш цікавий, ефективний та рівноправний навчальний досвід.

Щоб досягти цієї мети, освітяни повинні бути готові інвестувати в навчання і професійний розвиток, щоб забезпечити себе навичками і

знаннями, необхідними для розробки і впровадження ефективних засобів взаємодії. Навчальні заклади також повинні інвестувати в технології та інфраструктуру, які підтримують функції взаємодії, а також надавати підтримку і ресурси, щоб допомогти учням подолати виклики онлайн-навчання.

Нарешті, політики повинні визнати важливість інтерактивних засобів для підвищення залученості учнів і покращення результатів навчання, а також вжити заходів для просування політики, яка підтримує розробку і впровадження ефективних інтерактивних засобів.

Спільними зусиллями, спрямованими на вирішення проблеми інтерактивних засобів дистанційного навчання, ми можемо створити більш інклюзивний і справедливий освітній ландшафт, який забезпечить цікавий і ефективний навчальний досвід для всіх учнів, незалежно від їхнього походження чи обставин.

Важливо також визнати, що проблема особливостей взаємодії в дистанційному навчанні не є статичною, а скоріше такою, що продовжує розвиватися у відповідь на зміни в технологіях, педагогіці та потребах студентів. Тому постійні дослідження та оцінювання функцій взаємодії є важливими для того, щоб вони залишалися актуальними та ефективними для підтримки навчання та залучення студентів у середовищі дистанційного навчання.

Більше того, оскільки світ продовжує боротися з наслідками пандемії COVID-19, очевидно, що дистанційне навчання продовжуватиме відігравати важливу роль в освіті в осяжному майбутньому. Тому зараз як ніколи важливо приділяти увагу розробці та впровадженню функцій ефективної взаємодії в онлайн та гібридних навчальних середовищах.

Крім того, важливо зазначити, що проблема особливостей взаємодії в дистанційному навчанні не обмежується контекстом формальної освіти. Потреба в ефективних засобах взаємодії також є критично важливою в інших

сферах дистанційного навчання, таких як професійний розвиток онлайн, дистанційне навчання та віртуальні конференції. У цих контекстах функції взаємодії є важливими для сприяння залученню, співпраці та обміну знаннями між учасниками.

Тому важливо, щоб зацікавлені сторони в усіх сферах дистанційного навчання працювали разом над розробкою та впровадженням ефективних засобів взаємодії, які б відповідали унікальним потребам і викликам їхніх відповідних контекстів.

Важливо визнати, що проблема інтерактивності в дистанційному навчанні тісно переплітається з іншими питаннями, такими як доступність, рівність і соціальна інтеграція. Тому важливо застосовувати цілісний підхід до вирішення цих питань, щоб забезпечити всім студентам, незалежно від їхнього походження чи обставин, доступ до цікавого, ефективного та справедливого навчання.

Отже, проблема особливостей взаємодії в дистанційному навчанні є критично важливим питанням, яке потребує постійної уваги та співпраці з боку всіх зацікавлених сторін у сфері освіти. Працюючи разом над розробкою та впровадженням ефективних засобів взаємодії, ми можемо створити більш цікавий, ефективний і справедливий навчальний досвід для всіх студентів в онлайн і гібридних навчальних середовищах.

Загалом, очевидно, що проблема інтерактивних функцій у дистанційному навчанні є складною та багатогранною і потребує постійної уваги та співпраці з боку всіх зацікавлених сторін у сфері освіти. Незважаючи на значний прогрес у розробці та впровадженні ефективних засобів взаємодії, ще багато чого потрібно зробити для того, щоб ці засоби були доступними, справедливими для всіх студентів.

Для досягнення цієї мети освітянам, політикам і дослідникам важливо продовжувати надавати пріоритет розробці та впровадженню ефективних засобів взаємодії в онлайн і гібридних навчальних середовищах. Це

передбачає інвестування в навчання та професійний розвиток освітян, просування політики, яка підтримує розробку ефективних засобів взаємодії, а також проведення постійних досліджень та оцінювання для визначення впливу цих засобів на результати навчання та залучення учнів.

Працюючи разом над вирішенням проблеми інтерактивних засобів дистанційного навчання, ми можемо створити більш справедливий освітній ландшафт, який забезпечить цікавий і ефективний навчальний досвід для всіх учнів, незалежно від їхнього походження чи обставин.

Важливо визнати, що ефективна взаємодія не лише сприяє залученню учнів та покращенню результатів навчання, але й підтримує психічне здоров'я та благополуччя учнів в онлайн та гібридному навчальному середовищі. Оскільки дистанційне навчання може бути ізольованим і складним для деяких учнів, ефективні засоби взаємодії можуть допомогти створити відчуття спільноти і зв'язку між учнями, а також надати можливості для підтримки і співпраці з однолітками.

Ефективні засоби взаємодії можуть допомогти подолати цифровий розрив, надаючи учням доступ до ресурсів і підтримки, яких вони могли б не мати в іншому випадку. Наприклад, такі функції взаємодії, як дискусійні форуми та віртуальні офісні години, можуть допомогти зв'язати учнів з їхніми однолітками та викладачами, навіть якщо вони не можуть відвідувати очні заняття чи зустрічі.

Важливо визнати, що проблема інтерактивних функцій у дистанційному навчанні не обмежується лише розробкою та впровадженням технологічних функцій. Ефективні інтерактивні функції також потребують врахування педагогіки, навчальних програм та оцінювання, а також ширшого соціального та культурного контексту, в якому відбувається навчання. Тому важливо, щоб зацікавлені сторони в усіх галузях освіти працювали разом над вирішенням цього питання і визначили пріоритетність розробки та

впровадження ефективних засобів взаємодії, які є доступними та справедливими для всіх учнів.

Для вирішення проблеми особливостей взаємодії в дистанційному навчанні є кілька потенційних рішень, які можуть розглянути освітяни, політики та дослідники.

Одним із можливих рішень є інвестування в розробку та впровадження більш досконаліх та ефективних технологічних засобів взаємодії. Це може включати використання чат-ботів на основі штучного інтелекту, симуляції віртуальної реальності та інших інноваційних технологій, які можуть сприяти більш змістовній та цікавій взаємодії між учнями та викладачами в онлайн і гібридному навчальних середовищах.

Завдання освітян полягає в тому, щоб розробити ефективні способи побудови соціальної присутності та відчуття спільноти в онлайн-середовищі, а також допомогти учням розвинути навички та мотивацію, необхідні для активної участі в онлайн-дискусіях [6 С. 89].

Важливо визнати, що ефективні функції взаємодії потребують постійного аналізу та оцінювання, щоб переконатися, що вони задовольняють потреби всіх студентів. Тому важливо, щоб зацікавлені сторони інвестували в дослідження та оцінювання, які допоможуть виявити найкращі практики та інформувати про постійний розвиток і вдосконалення функцій взаємодії в дистанційному навчанні.

До потенційних рішень, згаданих вище, освітянам і політикам також важливо звернути увагу на деякі основні питання, які сприяють виникненню проблем з особливостями взаємодії в дистанційному навчанні. Ці проблеми можуть включати цифровий розрив, відсутність доступу до технологій та підключення до Інтернету, а також системну нерівність, яка може впливати на здатність учнів брати участь у дистанційному навчанні.

Щоб вирішити ці проблеми, політики можуть визначити пріоритетними інвестиції в широкосмугову інфраструктуру та програми доступу до

технологій, які допоможуть забезпечити всім учням доступ до технологій і зв'язку.

Важливо також визнати, що проблема особливостей взаємодії в дистанційному навчанні не шкільною освітою, але також впливає на вищу освіту і навчання впродовж життя. Тому важливо, щоб зацікавлені сторони на всіх рівнях освіти працювали разом, щоб вирішити цю проблему і сприяти розвитку ефективних і справедливих форм взаємодії в онлайн і гібридних навчальних середовищах.

На додаток до вищезгаданих рішень, ще одним потенційним рішенням проблеми особливостей взаємодії в дистанційному навчанні є надання пріоритету професійному розвитку та навчанню викладачів. Багато викладачів можуть не мати необхідних навичок і знань, щоб ефективно сприяти взаємодії та залученню в онлайн і гібридних навчальних середовищах, особливо якщо вони звикли викладати в традиційному, очному форматі.

Тому важливо, щоб викладачі проходили навчання та отримували підтримку у використанні технологічних засобів взаємодії, а також педагогічних стратегій і практик викладання, які можуть допомогти підтримати залучення та взаємодію студентів у дистанційному навчанні. Це можуть бути семінари з підвищення кваліфікації, онлайн-курси та програми наставництва, які надають педагогам інструменти та ресурси, необхідні для ефективної роботи.

Надаючи пріоритет професійному розвитку та навчанню освітян, ми можемо допомогти забезпечити їх необхідними навичками та знаннями, щоб ефективно сприяти взаємодії та залученню до дистанційного навчання, а також надати учням підтримку та ресурси, необхідні для досягнення успіху в цьому середовищі.

Іншим потенційним рішенням проблеми особливостей взаємодії в дистанційному навчанні є використання можливостей штучного інтелекту

(ШІ) та машинного навчання (МН) для підтримки залучення та взаємодії студентів. Технології ШІ та МН можна використовувати для аналізу даних про студентів, виявлення закономірностей у їхній поведінці та надання персоналізованого зворотного зв'язку і рекомендацій студентам і викладачам.

Однак важливо визнати, що використання ШІ та МН в освіті не позбавлене проблем і потенційних недоліків. Існує занепокоєння щодо конфіденційності та безпеки даних, а також потенціалу упередженості та дискримінації при прийнятті алгоритмічних рішень.

Також, варто окремо відзначити роль війни та її вплив на проблему особливостей взаємодії під час дистанційного навчання. Війна має значний вплив на проблеми, пов'язані з дистанційним навчанням. Початок повітряної тривоги призводить до евакуації людей з їх домівок та шкіл, що може призвести до переривання навчання та деградації системи освіти в деяких регіонах.

Крім того, війна впливає на інфраструктуру та доступ до технологій, необхідних для дистанційного навчання. Наприклад, обмеження в електроенергії та доступі до Інтернету можуть значно ускладнити можливість проведення дистанційних занять.

Додатково, війна може призвести до психологічних та емоційних проблем учнів та вчителів, що може вплинути на їх здатність до навчання та викладання. Учні та вчителі можуть бути психологічно травмовані, знаходитись в стресовому становищі або втратити мотивацію до навчання та роботи.

Під час війни важливо згуртуватися та діяти разом, щоб забезпечити якісну освіту для всіх, незалежно від умов та обставин, і зберегти психологічне благополуччя людей.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1

Аналіз наукової літератури за темою дистанційного навчання показав, що проблема особливостей взаємодії в дистанційному навчанні є складним і багатогранним питанням, яке потребує постійної уваги, досліджень і співпраці. Надаючи пріоритет розробці та впровадженню ефективних засобів взаємодії, використовуючи можливості технологій, інвестуючи в навчання і підтримку викладачів і студентів, враховуючи культурні особливості, просуваючи інституційну політику, яка підтримує онлайн-навчання, інвестуючи в дослідження і оцінку, забезпечуючи професійний розвиток і навчання педагогів, вирішуючи основні проблеми, такі як цифровий розрив і системна нерівність та беручи участь у постійному оцінюванні та вдосконаленні, ми можемо створити більш цікавий, ефективний і рівноправний навчальний досвід для всіх студентів та учнів в онлайн і гібридних навчальних середовищах, а також підтримати їхнє психічне здоров'я і благополуччя в процесі навчання.

Окремо, в цьому питанні, варто зазначити фактор війни. Вона значно ускладнює проблему особливостей взаємодії під час дистанційного навчання. Необхідно вживати додаткові зусилля для забезпечення доступу до необхідних технологій та ресурсів для дистанційного навчання, а також забезпечення психологічної та емоційної підтримки учнів та вчителів, які постраждали від війни.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ, ОБҐРУНТУВАННЯ МЕТОДИК ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА КОНТИНГЕНТУ

Організаційні засади

Опитування проводилось в "Гаврилівський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів " № 8 Бучанської міської ради Київської області за адресою Україна, Київська область, Вишгородський район, с. Гаврилівка, вул. Садова, 21.

Для дослідження були використані чотири методики:

Комплексний опитувальник професійного здоров'я особистості (В. Корольчук, М. Корольчук, К. Кривда) [14]

Посилання на опитувальник в додатку А

Опитувальник проявив негативних психічних станів під час війни та пандемії (М. Корольчук, В. Корольчук, Н. Науменко) [14]

Посилання на опитувальник в додатку А

Тест за методикою К. Томаса «Визначення стилю поведінки в конфліктній ситуації» [14]

Посилання на опитувальник в додатку А

Багатофакторний особистісний опитувальник FPI (модифікована форма Б) [14]

Посилання на опитувальник в додатку А

Обґрунтування методик

Професійне здоров'я особистості це стан психічного та фізичного благополуччя людини, який забезпечує її можливість ефективно виконувати робочі завдання, зберігаючи високий рівень життєвого задоволення та функціонування в поза професійній сфері. [14]

Основними чинниками, які впливають на професійне здоров'я, є фізичний стан та психологічна стійкість суб'єкта праці. Для забезпечення здорового фізичного стану важливо дотримуватися правильної дієти, регулярно займатися фізичною активністю та дотримуватися розумних режимів роботи та відпочинку.

У свою чергу, психологічна стійкість включає в себе рівень самоконтролю, емоційної стійкості та вміння долати труднощі у процесі роботи. Для забезпечення психологічної стійкості необхідно розвивати навички стресостійкості, емоційного інтелекту та психологічного захисту.

Професійне здоров'я має вирішальне значення для вчителів, оскільки воно безпосередньо впливає на їхню здатність ефективно виконувати свої обов'язки та відповідальність. Викладання - це складна професія, яка вимагає високого рівня фізичної, емоційної та розумової енергії, що може негативно вплинути на здоров'я вчителя, якщо не управляти ним належним чином. Причин важливості професійного здоров'я в професії вчителя існує безліч, зокрема деякі з них:

Виконання роботи: Вчителі з гарним професійним здоров'ям з більшою ймовірністю виконують свої робочі обов'язки ефективно та результативно. Вони здатні впоратися з повсякденними вимогами викладання, такими як планування уроків, перевірка робіт і управління поведінкою в класі, не відчуваючи при цьому перевтоми або вигорання.

Особисте благополуччя: Вчителі, які надають пріоритет своєму професійному здоров'ю, частіше відчувають почуття особистого благополуччя, що може позитивно впливати на інші сфери їхнього життя. Вони мають більше шансів мати позитивні стосунки, краще фізичне здоров'я та кращий баланс між роботою та особистим життям.

Учнівські результати: Вчителі, які надають пріоритет своєму професійному здоров'ю, з більшою ймовірністю створять позитивне навчальне середовище для своїх учнів. Вони здатні забезпечити високу якість

викладання, підтримувати навчання учнів і сприяти формуванню позитивних стосунків зі своїми учнями.

Рольова модель: Вчителі, які надають пріоритет своєму професійному здоров'ю, слугують позитивними рольовими моделями для своїх учнів. Піклуючись про власне здоров'я, вони демонструють важливість турботи про себе і заохочують своїх учнів ставити власне благополуччя на перше місце.

Таким чином, професійне здоров'я є важливим для вчителів, щоб ефективно виконувати свої обов'язки, підтримувати особисте благополуччя, позитивно впливати на успішність учнів і слугувати позитивним прикладом для наслідування для своїх вихованців.

Негативні психічні стани це стани, що характеризуються негативними емоціями та переживаннями, такими як тривога, стрес, депресія, засмучення, роздратування, гнів та інші. Ці стани можуть виникати внаслідок різноманітних причин, таких як погане здоров'я, стрес на роботі, конфлікти в особистому житті, втрата близьких людей, низька самооцінка та інші. [14]

Негативні психічні стани можуть мати серйозні наслідки для здоров'я та повсякденної діяльності людини. Наприклад, депресія може призвести до зниження енергії та настрою, втрати інтересу до роботи та життя, а також до зниження продуктивності на роботі та проблем зі здоров'ям. Стрес може спричинити погіршення фізичного та психічного здоров'я, зниження імунітету, збільшення ризику виникнення серцево-судинних захворювань та інших хвороб.

Професія вчителя пов'язана з високим рівнем стресу та емоційних навантажень, що може призвести до прояву негативних психічних станів. Деякі з проблем, які можуть виникнути в результаті цих негативних психічних станів, включають:

Вигорання: Вчителі піддаються ризику вигорання через високий рівень емоційних вимог і навантаження, пов'язаного з роботою. Вигорання може

призвести до фізичного та емоційного виснаження, відчуття деперсоналізації та зниження особистої успішності.

Тривога та депресія: Тиск, пов'язаний з необхідністю відповідати освітнім стандартам і контролювати поведінку в класі, може призвести до тривоги і депресії. Вчителі можуть відчувати такі симптоми, як постійне занепокоєння, відсутність мотивації та відчуття безнадійності.

Втома від співчуття: Вчителі можуть відчувати втому від співчуття через емоційні вимоги роботи з учнями, які пережили травму або опинилися в складних життєвих обставинах. Втома від співчуття може призвести до емоційного оніміння, цинізму і зниження здатності співпереживати іншим.

Вікарна травма: Вчителі, які працюють з учнями, що пережили травму, можуть відчувати вікарну травму, яка може призвести до симптомів, подібних до симптомів посттравматичного стресового розладу. Симптоми можуть включати нав'язливі думки, поведінку уникнення та підвищену пильність.

Дисбаланс між роботою та особистим життям: Вимоги професії вчителя можуть призвести до порушення балансу між роботою та особистим життям, що може спричинити підвищений рівень стресу та негативні психічні стани. Вчителі можуть відчувати почуття провини або неадекватності, коли вони не в змозі виконати всі свої особисті та професійні обов'язки.

Під час війни та пандемій прояви негативних психічних станів можуть бути ще більш вираженими через підвищений рівень стресу та невизначеності.

У випадку війни вчителі можуть відчувати страх за власну безпеку та безпеку своїх учнів, а також тривогу щодо впливу конфлікту на їхню громаду та країну. Вони також можуть мати справу з травмою від того, що стали свідками або пережили насильство і втрати.

У випадку пандемії вчителі можуть турбуватися про власне здоров'я та здоров'я своїх близьких, а також про здоров'я своїх учнів і колег. Вони можуть боротися з ізоляцією та заходами соціального дистанціювання, а також з проблемами адаптації до дистанційних або гібридних методів викладання.

Війна та пандемії також можуть загострювати наявні проблеми психічного здоров'я та призводити до розвитку нових. Вчителі можуть мати справу з депресією, тривогою, ПТСР та іншими станами, які можуть вплинути на їхню здатність ефективно викладати та керувати класом.

Стиль поведінки в конфліктній ситуації є важливою складовою в професії вчителя. Він може сильно впливати на взаємини вчителя з учнями, батьками, колегами та іншими стейкхолдерами в навчальному середовищі. Залежно від стилю поведінки в конфліктній ситуації, вчитель може бути сприйнятий як агресивний, пасивний або адаптивний.

Агресивний стиль поведінки в конфліктній ситуації характеризується домінуванням, наполяганням на своєму праві, образами та погрозами. Вчитель, який використовує цей стиль, може викликати опір та незгоду в учнів та їх батьків, що ускладнює процес навчання та взаємодії.

Пасивний стиль поведінки в конфліктній ситуації характеризується ухилом від конфлікту та намаганням уникнути його розв'язання. Вчитель, який використовує цей стиль, може не виконувати свої обов'язки, не вміти вирішувати проблеми та уникати конструктивної взаємодії.

Адаптивний стиль поведінки в конфліктній ситуації характеризується підходом, спрямованим на знаходження компромісу та вирішення конфлікту на основі діалогу та взаєморозуміння. Вчитель, який використовує цей стиль, може бути ефективним у взаємодії з учнями, батьками та колегами, тому що він уміє прослуховувати та співпрацювати з іншими людьми.

У професії вчителя важливо вміти користуватися адаптивним стилем поведінки в конфліктних ситуаціях, щоб забезпечити якість взаємин з

учнями, батьками та колегами. Це може допомогти зменшити конфліктні ситуації, забезпечити позитивний клімат в класі та сприяти досягненню навчальних цілей. Важливо також відзначити, що стиль поведінки в конфліктних ситуаціях може бути модифікований і вдосконалений з допомогою практики та спеціального тренінгу.

Тест за методикою К. Томаса «Визначення стилю поведінки в конфліктній ситуації» є інструментом для визначення стилю поведінки людини в конфліктних ситуаціях. Цей тест допомагає зрозуміти, як людина реагує на конфліктні ситуації та який стиль поведінки вона використовує.

Є два варіанти, А і В, з яких респондент повинен вибрати один, більшою мірою відповідний його поглядам, думці про себе. На основі відповідей на запитання, людина може отримати результат, який вказує на її стиль поведінки в конфліктних ситуаціях. Цей результат може бути одним з п'яти стилів поведінки:

1. Змагання: Змагальний стиль реагування передбачає відстоювання власних потреб і цілей за рахунок інших. Люди, які використовують цей стиль, часто сприймаються як агресивні та конфронтаційні.
2. Співпраця: Стиль реагування, заснований на співпраці, передбачає роботу з іншими для пошуку взаємовигідного вирішення конфлікту. Люди, які використовують цей стиль, часто вважаються хорошими вирішувачами проблем і ефективними комунікаторами.
3. Компроміс: Компромісний стиль реагування передбачає пошук золотієї середини між різними позиціями. Люди, які використовують цей стиль, часто вважаються розумними і справедливими, але не завжди можуть знайти найкраще рішення.
4. Уникання: Стиль реагування "уникання" передбачає відхід від конфлікту та уникнення конфронтації. Люди, які використовують цей стиль, часто сприймаються як пасивні та невпевнені в собі.

5. Пристосування: Пристосованський стиль реагування передбачає, що потреби та цілі інших людей ставляться вище за власні. Люди, які використовують цей стиль, часто сприймаються як такі, що співпрацюють і підтримують інших, але не завжди можуть задовольнити свої власні потреби.

Багатофакторний особистісний опитувальник FPI (модифікована форма Б)

Фрайбурзький особистісний опитувальник (FPI) - це особистісний опитувальник, який вимірює різні риси особистості. Він почав розроблятися в 1963 р групою дослідників, куди входили І. Фаренберг, Х. Зарг, Р. Г. Гампель. Перша версія FPI була видана в 1970 р (друга і третя - в 1973 і 1978 рр.). У Західній Європі цей тест використовується найбільш часто.

FPI складається з 114 питань, які оцінюють 12 різних факторів особистості. Він використовується в різних сферах, включаючи клінічну психологію, дослідження особистості та професійне консультування, а також був перекладений кількома мовами, включаючи англійську, французьку та італійську. Встановлено, що FPI має хороші психометричні властивості і вважається надійним і валідним показником особистості. Однак слід зазначити, що, як і будь-який інший метод самоаналізу, FPI схильний до упередженості відповідей та упередженості соціальної бажаності, що може вплинути на точність результатів. [14]

FPI - багатофакторний особистісний тест, придатний для діагностики деяких важливих властивостей особистості. Він підходить для застосування серед психічно здорових людей з метою аналізу властивостей особистості, та в клінічній практиці для індивідуальної діагностики. Це надійний засіб для практичних і науково - дослідних цілей. Він надає відносно багато кількісної інформації про важливі особистісні фактори.

Тип особистості вчителя може впливати на його/її взаємодію зі студентами, методи навчання, стиль керівництва та інші аспекти роботи в

класі. Особистісні риси вчителя можуть впливати на ступінь ефективності навчання та розвитку учнів.

Наприклад, вчителі, які мають високий рівень відкритості до досвіду, можуть бути більш схильні до використання нових технологій та інноваційних методів навчання, що може покращити результати навчання учнів. Вчителі з високим рівнем доброзичливості та гуманності можуть забезпечити створення сприятливої атмосфери в класі, що допоможе учням відчувати себе комфортніше та розвиватись краще.

З іншого боку, вчителі з високим рівнем невротизму можуть мати складнощі у керуванні класом, оскільки їхня емоційна нестабільність може відобразитись на їхньому стилі взаємодії з учнями. Вчителі з високим рівнем екстравертності можуть бути більш схильні до взаємодії з учнями та використання групових методів навчання, тоді як вчителі з високим рівнем інтровертності можуть більше покладатися на індивідуальну роботу з учнями.

Таким чином, важливо знати, які особистісні риси можуть бути корисними вчителю, а які можуть створювати труднощі, та відповідно до цього визначати потреби у професійному розвитку та навчанні.

Характеристика контингенту

Дослідження проводилось серед вчителів молодшої, середньої та старшої шкіл, здебільшого вибірка жіноча, оскільки до професії вчителя в Україні та світі частіше йдуть жінки ніж чоловіки, однак в Україні це більш виражено. Вибірку склали 20 респондентів від 30 до 70 років, з них жінок 19 і 1 чоловік. Стаж роботи від 5 років.

Професія вчителя в сучасні часи є одною з найскладніших по багатьом причинам. З одної сторони швидкий технологічний розвиток, з іншої повільна бюрократична машина, що сповільнює впровадження сучасних рішень в освітню програму. В той же час вчитель це людина що не просто

надає знання, бажаючи їх отримати, вчитель це людина що несе відповідальність за велику кількість дітей, він окрім знань, має надавати гарний приклад і впливати на їх виховання. В той же час вчитель це не той кому будуть достатньо платити за таку роботу, а про справедливі оцінки зусиль краще і не думати. Це є прикрою реальністю, однак в наші часи, в нашій країні вчителі є вкрай важливими і вкрай вразливими. І йдуть у вчителі переважно за покликанням оскільки інших причин туди іти ще треба пошукати.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2

Етапи дослідження: теоретичний, емпіричний та аналітичний.

Контингент дослідження склали 20 людей, 19 жінок і один чоловік, від 30 до 70 років. Стаж роботи від 5 років.

Для дослідження були обрані методики FPI, тест за методикою К. Томаса «Визначення стилю поведінки в конфліктній ситуації», Комплексний опитувальник професійного здоров'я особистості, та Опитувальник проявів негативних психічних станів під час війни та пандемії оскільки вони дозволяють дослідити особливості поведінки під час дистанційного навчання та вплив війни на них, що є неймовірно важливим, оскільки є ще молодою, недослідженою та не оптимізованою галуззю, через що виникає велика кількість проблем та перешкод для освітнього процесу.

РОЗДІЛ 3

РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ, ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВЗАЄМОДІЇ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

3.1. Особливості психологічних проявів взаємодії в обстежуваних

Дослідження проводилось на шкільних вчителів, вікова група від 30 до 70 років. Вибірку склали 20 бажаючих, опитування проводилось в електронному форматі, анкети надсилались на пошту.

Результат аналізу даних отриманих за методикою FPI наведений у табл.

3.1 Для інтерпретації був вирахований середній показник. До низьких відносяться оцінки в 1-3 бали, до середніх - 4-6 балів, до високих - 7-9 балів.

Таблиця 3.1

Результати за методикою FPI

Шкали	Показник 1-9
I Невротичність	7
II Спонтанна агресивність	3
III Депресивність	6
IV Дратівливість	6
V Товарискість	4
VI Врівноваженість	3
VII Реактивна агресивність	5
VIII Сором'язливість	7
IX Відкритість	5
X Екстраверсія - інтроверсія	4

XI Емоційна лабільність	6
XII Маскулінність - фемінність	3

Сирі бали, набрані досліджуваними, вказані у додатку (Додаток Б)

Єдині, з високими балами, є шкали невротичність та сором'язливість, а також найвищими з середніх емоційна лабільність, дратівливість та депресивність, що може бути ознакою того, що значна частина вчителів мають суміш меланхолічного та флегматичного видів темпераменту. Низький рівень шкал маскулінність - фемінність, врівноваженість та спонтанна агресивність може бути підтвердженням попереднього припущення.

Результати дослідження за методикою FPI вказують на те, що вчителі мають переважно флегматично-меланхолічний вид темпераменту, що є не найкращим але припустимим варіантом для професії педагога. Найвірогіднішим є варіант, що схильність до даного виду темпераменту мають більшість людей, що обирають професію вчителя і саме через специфіку цієї роботи, даний вид темпераменту займає домінуючу позицію. Окрім цього за результатами дослідження стає можливим зробити висновок що не дивлячись на переважно флегматично-меланхолічний вид темпераменту, у вчителів доволі високий рівень реактивної агресивності та емоційної лабільності, що не дивно, оскільки окрім глобальних проблем та особистих негараздів, професія вчителя передбачає роботу з великими групами дітей, що є вбивчою комбінацією і, вірогідно, головною причиною високого рівня цих показників.

Результат аналізу даних, отриманих за методикою К. Томаса «Визначення стилю поведінки в конфліктній ситуації» наведений на рис.3.1

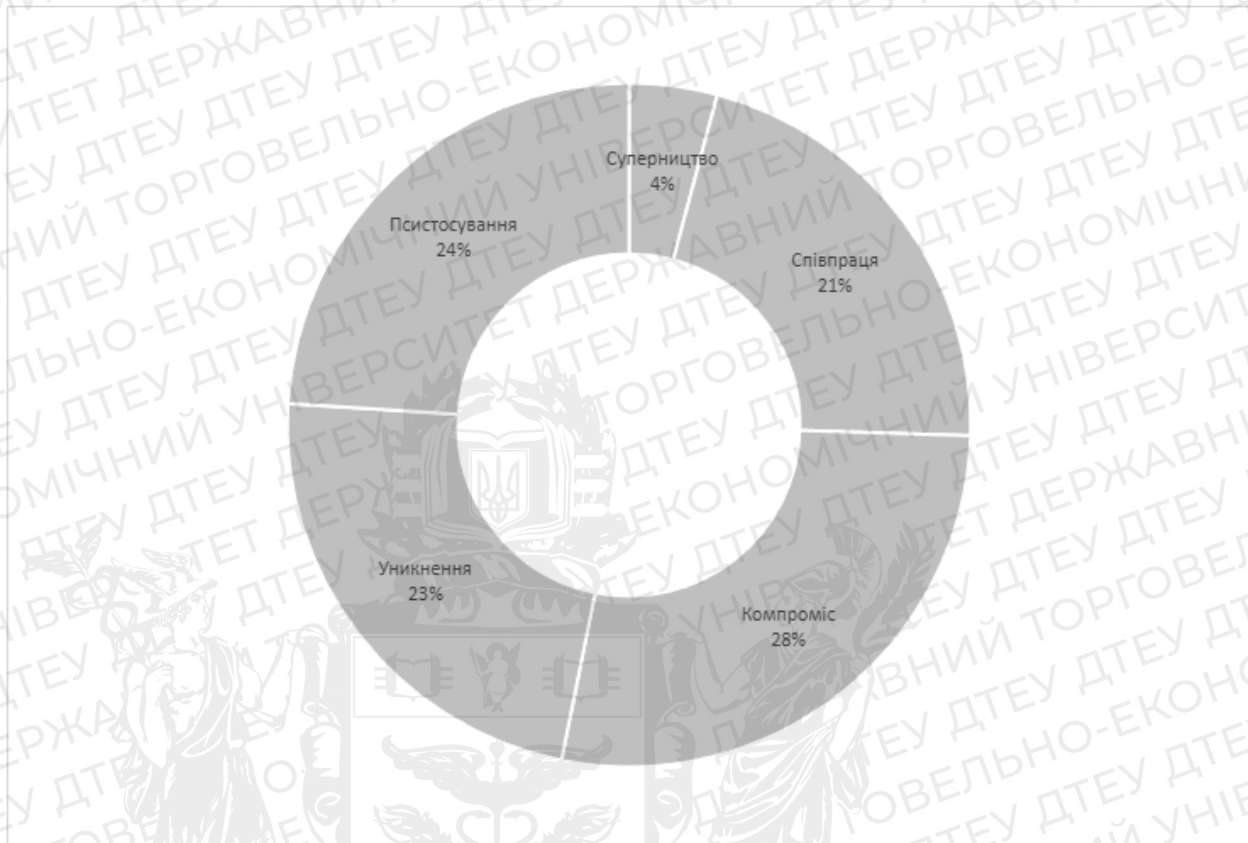

Рисунок 3.1 Відсоток переваги стилю поведінки в конфліктній ситуації (розроблено автором)

Аналіз даних отриманих за допомогою тесту за методикою К. Томаса «Визначення стилю поведінки в конфліктній ситуації» показав, що компроміс є найбільш переважним типом поведінки в конфліктній ситуації для вчителів, що вірогідно є наслідком специфіки професії вчителя. Хоча більш точним висновком буде майже повне несприйняття суперництва, оскільки пристосування, уникнення та співпраця набрали не сильно менший відсоток переважності ніж компроміс. Тому головним висновком з інформації отриманої за методикою буде максимальне несприйняття супрництва як типу поведінки в конфліктній ситуації.

Сирі бали, набрані досліджуваними, вказані у додатку (Додаток В)

Результат аналізу даних отриманих за методикою Комплексний опитувальник професійного здоров'я особистості (В. Корольчук, М. Корольчук, К. Кривда) наведений в табл. 3.2, табл. 3.3, табл. 3.4, табл. 3.5 і табл. 3.6

Комплексна оцінка проявів та чинників, що зумовлюють професійне здоров'я.

Таблиця 3.2

	Показник
Психологічний компонент	0-200
1. Суб'єктивне відчуття послаблення уваги, пам'яті, мислення	69
2. Перебільшення або недооцінка об'єктивної дійсності.	52
3. Перевага негативного песимістичного мислення	58
4. Висока нервово-психічна напруга	79
5. Депресивність	45
6. Агресивність	45
7. Невротичність	54
8. Стресостійкість	81
9. Тривога	73
10. Страх	59

Психологічний компонент в межах норми, що говорить про психологічну стійкість яку необхідно мати кожному педагогу, однак високі показники тривоги та нервово психічної напруги нагадують про скрутну ситуацію в країні під час проведення опитування.

Таблиця 3.3

	Показник
Соціальний компонент	0-200
1. Труднощі у комунікації	32
2. Соціальна активність	89
3. Конфліктність	29
4. Замкненість	37
5. Асоціальні способи додання стресу	38

6. Можливість самореалізації	103
7. Сімейні негаразди	45
8. Погіршення стосунків із друзями	25
9. Труднощі в реалізації актуальних потреб (безпека, стабільність, повага)	59
10. Рівень соціального захисту	77

Високі показники соціального компоненту кажуть про успіхи сфер навчання та охорони здоров'я й благополуччя. Відсутність окремих показників з негативною тенденцією, вказує на високий рівень соціальної забезпеченості, що в свою чергу вкрай позитивно впливає на навчальну діяльність.

Таблиця 3.4

	Показник
Компонент фізичного здоров'я	0-200
1. Самооцінка фізичного здоров'я	99
2. Розлади сну	74
3. Розлади шлунково-кишечного тракту	38
4. Утруднене чи прискорене дихання	31
5. Болі в області грудей	28
6. Прискорене серцебиття	48
7. Запаморочення	30
8. Тремтіння	20
9. Втрата чи збільшення ваги	63
10. Наявність соматичних захворювань	36

Гарний показник фізичного здоров'я є чудовою ознакою, що може свідчити про високий рівень працездатності та результативності праці, що неодмінно є чудовим фактором в навчальному процесі. Зокрема, існує певна

вірогідність що поліпшенню фізичного здоров'я вчителів можна, в певній мірі, подякувати дистанційному навчанню, оскільки відсутність необхідності знаходження в класі з великою кількістю дітей що часто хворіють. Винятком є лише показник сну, що є одною з найбільш розповсюджених і недооцінених проблем в світі.

Таблиця 3.5

	Показник
Професійний компонент	0-200
1. Зниження мотивації до професійної діяльності	69
2. Труднощі виконання професійних завдань	49
3. Соціально-напружена ситуація в організації	42
4. Складність або імпульсивність при прийнятті рішень	54
5. Зниження прибутку	85
6. Загроза втрати бізнесу	28
7. Труднощі взаємодії з партнерами	34
8. Професійне вигорання	81
9. Негативний вплив зовнішніх факторів	92
10. Погіршення соціально-економічної й політичної ситуації в країні	116

Сумнівні показники професійного компоненту, імовірно, можуть бути наслідком комбінації негативних факторів: проблематики професії вчителя та скрутного становища в країні, що в сумі і дало такий значний негативний вплив.

Таблиця 3.6

	Показник
Ресурсний компонент	0-200
1. Адаптаційні можливості	82
2. Можливості саморегуляції	96
3. Підтримка сім'ї, рідних і близьких	142
4. Соціальний захист в країні	88
5. Наявність друзів та їх підтримки	119
6. Здатність пристосовуватися до нових умов	116
7. Використання духовних ресурсів (віра в Бога, перемогу, майбутнє, в себе)	132
8. Оволодіння адекватними копінг-стратегіями додання стресу	52
9. Наявність фінансових ресурсів	61
10. Додання комунікативних бар'єрів в особливих ситуаціях	90

Високі показники ресурсного компоненту додають упевненості в майбутньому нашої країни, оскільки вчителі з високим ресурсним компонентом мотивовані надавати якісну освіту та стимулювати в учнів потяг до творчості та саморозвитку.

Опитування професійного здоров'я особистості показало що загальна оцінка професійного здоров'я у вчителів на доволі високому рівні, що може вказувати на їх професіоналізм, життєвий досвід, вдале особисте життя, успіхи сфери освіти тощо. Однак деякі низькі показники ожують вказувати на актуальні проблеми, як локальні так і глобальні. Зокрема тривога та психічна напруга можуть вказувати на переживання стосовно фінансового становища в країні, благополуччя людей життя яких були зруйновані війною чи страху за майбутнє, викликаного нестійким становищем в країні. Однак високий рівень соціального компоненту вселяє надію та впевненість в наше суспільство, високий показник можливості самореалізації надає розуміння

що не зважаючи на труднощі, можливість для розвитку знаходиться на високому рівні, що дозволяє мати достатній ресурс терпіння, щоб дочекатись часів, коли війна скінчиться, ситуація стабілізується і нове покоління поведе за собою світ, доки старе зможе присвятити себе юлюбленій справі.

І чудові показники фізичного здоров'я тільки додають впевненості, що ще не одне покоління зможуть отримати в спадок освіту і мудрість від сьогоднішніх вчителів. Хоча і розповсюдженість розладів сну в сукупності з їх недооцінкою можуть і будуть створювати велику кількість проблем в майбутньому. Також на сумні думки наводять показники професійного компоненту, оскільки в професійному здоров'ї він є чи не найважливішим. Однак, важливо враховувати контекст дослідження, такі низькі показники здебільшого зумовлені скрутною обстановкою в країні, викликаною незаконним вторгненням росії в Україну, світовою кризою, що викликана пандемією та непередбачуваними змінами сфери освіти, а конкретно екстрений перехід на дистанційну форму навчання через пандемію COVID19 і постійні перешкоди навчальному процесу, викликані військовим становищем в країні та постійними істериками росії. Надії також додають високі показники ресурсного компоненту, що вказує на високу працездатність та можливість витримати складний період. Зашкальний показник сімейної підтримки вказує на одне з головних джерел отримання ресурсу, що в свою чергу вказує як і на позитивний момент, який заключається в тому що сім'я це не просто команда підтримки, а соціальна одиниця, що має більші сили, можливості та витривалість ніж сума всіх її членів окремо, так і на негативний, бо люди без сім'ї, або з малою сімейною підтримкою мають шукати інші джерела ресурсу, з чим можуть виникнути проблеми. Також варто зазначити що високий показник підтримки сім'ї означає також і високий попит на підтримку від сім'ї, що в свою чергу повертає нас до скрутного становища в світі, та в Україні зокрема.

Результат аналізу даних отриманих за методикою проявів негативних психічних станів під час війни та пандемії (М. Корольчук, В. Корольчук, Н. Науменко) наведений у табл. 3.7, табл. 3.8, табл. 3.9 та табл. 3.10.

**Комплексна оцінка проявів власних негативних психічних станів
вчителів**

Таблиця 3.7

	Показник
Психологічні	0-200
1. Тривога	84
2. Страх за власне життя та життя близьких	132
3. Паніка	62
4. Розгубленість	54
5. Відчай	56
6. Роздратованість	84
7. Агресія	44
8. Апатія	65
9. Депресія	60
10. Зневіра у майбутньому, безперспективність	58
11. Астенія	40
12. Відчуття загибелі або небезпеки, що насувається, без реальної причини	27
13. Страх втратити контроль над собою	33

Високі психологічні показники вказують на наявність негативних факторів що погіршують психічний стан вчителів, а отже і, опосередковано погіршують психічний стан учнів. Цими факторами можуть бути, але не обмежуються: війна, пандемія, наявність внутрішніх протиріч відносно

внутрішньої ситуації в країні, проблемні учні, проблеми в робочому або особистому середовищі тощо.

Таблиця 3.8

Соціальні	Показник
	0-200
1. Незадоволення медичною допомогою	71
2. Незадоволення взаємодією у соціальному середовищі	75
3. Уникнення взаємодії і спілкування	39
4. Стан підвищеної конфліктності	30
5. Страх захворіти на ковід	28
6. Страх ескалації військових дій	84
7. Інформаційна залежність	72
8. Усамітнення	54
9. Страх втратити житло	80
10. Асоціальні способи додання стресу	31
11. Незадоволеність наданням комунальних послуг	64
12. Страх окупації	108

Загалом високі соціальні показники можуть вказувати на певні хвилювання в соціумі спричинені глобальним (війна, пандемія, світова криза) або локальними (проблеми зі здоров'ям, фінансові негаразди, сімейні обставини) проблемами. Однак деякі низькі соціальні показники звужують коло вірогідних першопричин поганих соціальних показників до певних глобальних подій, а конкретно війни.

Таблиця 3.9

	Показник
Поведінкові	0-200
1. Зміна стереотипу поведінки	44
2. Причепливі спогади, думки, дії	62
3. Очікування підтримки зі сторони оточуючих	76
4. Конфліктогенна поведінка	29
5. Замкненість	24
6. Очікування небезпеки	56
7. Дії щодо власної безпеки	67
8. Ступор	26
9. Гіперактивність	35
10. Агресивні дії	18
11. Прояви недовіри до людей	55

Поведінкові аспекти в межах норми, з легкими коливання по обидва боки, що може вказувати на, в цілому, гарний емоційний стан, не дивлячись на високу кількість стрес факторів, що в свою чергу підтверджує високий рівень стресостійкості, який є необхідним складником професії вчителя.

Таблиця 3.10

	Показник
Біологічні	0-200
1. Погіршення апетиту	16
2. Розлади шлунково-кишечного тракту	16
3. Прискорене серцебиття	66
4. Прискорене дихання	39
5. Пітливість	41
6. Головний біль	57

7. Біль і дискомфорт у грудях	40
8. Оніміння, поколювання кінцівок	36
9. Відчуття кому в горлі	41
10. Кошмарні сновидіння	51
11. Розлади сну	67
12. Тремтіння	28
13. Озноб	39
14. Лихоманка	17
15. Нудота	11
16. Спазми в животі	11
17. Запаморочення	27
18. Туман в голові	22
19. Слабкість	65

Прояв негативних психологічних станів в біологічному аспекті в цілому низькі, деінде середній. Це є гарною ознакою низького рівня проблем зі здоров'ям в більшості вчителів, завдяки чому вони мають змогу сумлінно та з віддачею працювати і навчати майбутнє покоління.

В цілому не високий, однак і не такий низький рівень прояву негативних психічних станів свідчить, про гарну забезпеченість більшості потреб. Зашкальний показник страху за власне життя та життя близьких, а також високі показники тривоги і роздратованості мають зрозумілі і багато разів повторені причини. В ціломі інші показники в межах норми, що підтверджує попередні припущення.

Таку ж інформацію надає і високий рівень прояву соціальних негативних станів, а конкретно страх втратити житло, страх ескалації бойових дій, інформаційна залежність та страх окупації. Також менший, але все ще вищий ніж бажано, прояв незадоволеності надання комунальних послуг та незадоволеності медичною допомогою, вказує на внутрішні

проблеми в країні спричинені рядом факторів, наприклад війна, шрам, що лишився на країні після радянської окупації, внутрішні вороги тощо. Низький рівень прояву інших соціальних негативних станів вказує на загалом задовільну ситуацію, яка розбавляється не багаточисельними однак вкрай серйозними проблемами.

В цілому нормальний рівень прояву поведінкових негативних станів свідчить про стійкість духу та наявність шляхів та методів вирішення проблем, хоча також трохи підвищені деякі показники свідчать про наявність проблем, що не є добре. Низькі показники прояву біологічних негативних станів вказує на низький рівень реакції на стрес, що неодмінно вказує на високий рівень стресостійкості. Підвищений рівень серцебиття, слабкості та проблем зі сном можуть бути як зумовлені певними чинниками так і бути ознакою виснаження через велику кількість роботи.

3.2. Практичні рекомендації щодо оптимізації взаємодії під час дистанційного навчання

Були сформовані практичні рекомендації, з ціллю поліпшити навчальний процес як для вчителів так і для учнів Розуміння й повага до розмаїття мають вирішальне значення для створення інклюзивного навчального середовища, яке сприяє рівності та соціальній справедливості. Надаючи пріоритет розробці та впровадженню ефективних засобів взаємодії, використовуючи можливості технологій, інвестуючи в навчання і підтримку викладачів і студентів, враховуючи культурні особливості, просуваючи інституційну політику, яка підтримує онлайн-навчання, інвестуючи в дослідження і оцінку, забезпечуючи професійний розвиток і навчання педагогів, вирішуючи основні проблеми, такі як цифровий розрив і системна нерівність та беручи участь у постійному оцінюванні та вдосконаленні, ми можемо створити більш цікавий, ефективний і рівноправний навчальний досвід для всіх студентів та учнів в онлайн і гібридних навчальних

середовищах, а також підтримати їхнє психічне здоров'я і благополуччя в процесі навчання.

Окремо варто відзначити, що вчителі, які розуміють психологічні теорії навчання і використовують науково обґрунтовані стратегії викладання, можуть підвищити ефективність викладання і підтримати навчання і розвиток учнів впроваджуючи психологічні знання у практику викладання та програми професійного розвитку, вчителі можуть підвищити свою ефективність й сприяти навчанню та розвитку учнів. Позитивні стосунки між вчителем та учнями і сприятлива атмосфера в класі також мають важливе значення для академічних і психологічних результатів учнів. Створюючи сприятливе і турботливе навчальне середовище, яке сприяє соціальному, емоційному та когнітивному розвитку учнів, вчителі можуть допомогти учням досягти успіху як у класі, так і поза ним.

Ефективні практики оцінювання та зворотного зв'язку також можуть покращити академічні та психологічні результати учнів. Враховуючи ці психологічні особливості у своїй педагогічній практиці, вчителі можуть створити сприятливе і турботливе навчальне середовище, яке сприяє успіху і благополуччю учнів.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3

За допомогою математичного аналізу був з'ясований вплив війни та пандемії на особливості взаємодії дистанційного навчання, що визначений в загальному погіршенні більшості аспектів навчальної діяльності і психічного стану як вчителів та і учнів опосередковано. Вчителі потребують підтримки як від уряду так і від близьких та друзів, оскільки в сучасні часи, коли бій іде не тільки з зовнішніми ворогами, а й з внутрішніми негараздами, вчителі, що мають низьку заробітну плату, високе навантаження і малий соціальний захист є одними з найвразливіших але в той же час найважливіших прошарків населення, оскільки працюють з дітьми і надають їм знання для забезпечення майбутнього. Не дивлячись на високий рівень витривалості та стресостійкості, ресурс не є безмежним, а робота вчителем накладає велике навантаження і в найкращі часи.

ВИСНОВКИ

У випускній кваліфікаційній роботі було розв'язано наукове завдання: здійснено різнобічний аналіз теоретичних і методичних засад дослідження та розроблено практичні рекомендації покращення та поліпшення навчального процесу як для вчителів так і для учнів.

У результаті вивчення та розв'язання вказаного наукового завдання можна зробити наступні висновки:

1. Здійснено теоретичний аналіз проблеми особливостей взаємодії під час дистанційного навчання у науковій літературі. З'ясовано, переваги та недоліки дистанційного навчання, проблеми, що можуть виникнути в процесі впровадження дистанційної форми навчання та в процесі самого дистанційного навчання.

Встановлено, що проблема особливостей взаємодії в дистанційному навчанні є складним і багатогранним питанням, яке потребує постійної уваги, досліджень і співпраці.

Визначені шляхи покращення дистанційної форми навчання: Надаючи пріоритет розробці та впровадженню ефективних засобів взаємодії, використовуючи можливості технологій, інвестуючи в навчання і підтримку викладачів і студентів, враховуючи культурні особливості, просуваючи інституційну політику, яка підтримує онлайн-навчання, інвестуючи в дослідження і оцінку, забезпечуючи професійний розвиток і навчання педагогів, вирішуючи основні проблеми, такі як цифровий розрив і системна нерівність та беручи участь у постійному оцінюванні та вдосконаленні, ми можемо створити більш цікавий, ефективний і рівноправний навчальний досвід для всіх студентів та учнів в онлайн і гібридних навчальних середовищах, а також підтримати їхнє психічне здоров'я і благополуччя в процесі навчання.

2. Визначено організаційні засади, обґрунтовано психологічний інструментарій дослідження особливостей взаємодії під час дистанційного навчання та характеризувано контингент дослідження.

Організаційно дослідження проводилось у три етапи: 1 етап – теоретичний; 2 етап – організаційно-емпіричний; 3 етап – підсумковий. Вибірка складала 20 працівників закладу загальної середньої освіти I-III ступенів віком від 20 до 70 років. Дослідницька частина роботи проводилась на базі школи "Гаврилівський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів" № 8 Бучанської міської ради Київської області за адресою Україна, Київська область, Вишгородський район, с. Гаврилівка, вул. Садова, 21.

За результатами аналізу проблематики професії вчителя, було виявлено, що вона з психологічної точки зору, охоплює цілу низку факторів, включаючи теорії навчання, стратегії викладання, психологічні виклики, різноманітність, оцінювання, зворотний зв'язок, та самодопомогу вчителів.

Ефективні практики оцінювання та зворотного зв'язку можуть покращити академічні та психологічні результати учнів, визнання важливості турботи про себе з боку вчителів є важливим для сприяння їхньому добробуту та ефективності як педагогів. Проте вчителі також стикаються з психологічними проблемами, які потребують уваги та підтримки для забезпечення їхнього благополуччя та здатності надавати якісну освіту своїм учням. Тому важливо інтегрувати психологічні знання в програми підготовки та підтримки вчителів, щоб підвищити якість освіти та покращити їхній добробут.

Враховуючи важливість професії вчителя та відповідальність що вона накладає варто зазначити, що використання психологічних теорій та стратегій може підвищити ефективність викладання та сприяти навчанню і розвитку учнів.

Для проведення дослідження були використані наступні методики:

Комплексний опитувальник професійного здоров'я особистості (В. Корольчук, М. Корольчук, К. Кривда) для дослідження рівня професійного здоров'я.

Опитувальник проявів негативних психічних станів під час війни та пандемії (М. Корольчук, В. Корольчук, Н. Науменко) для дослідження рівня прояву негативних психічних станів та впливу війни та пандемії на психічний стан вчителів.

Тест за методикою К. Томаса «Визначення стилю поведінки в конфліктній ситуації» для визначення переважного типу поведінки в конфліктній ситуації

Багатофакторний особистісний опитувальник FPI (модифікована форма Б) для визначення характеру, виду темпераменту та здобуття розуміння основних особистісних рис.

3. Результати обробки даних отриманих дослідженням за методикою FPI показали що вчителі переважно мають флегматично меланхолічний вид темпераменту, що є як причиною так і наслідком вибору професії вчителя.

Результати обробки даних отриманих дослідженням за методикою К. Томаса «Визначення стилю поведінки в конфліктній ситуації» показала повне неприйняття суперництва, як типу поведінки в конфліктній ситуації, що є очікуваним результатом з багатьох очевидних причин.

Результати обробки даних отриманих дослідженням за методикою «Комплексна оцінка проявів та чинників, що зумовлюють професійне здоров'я» показали що рівень професійного здоров'я у вчителів на достатньо високому рівні, незважаючи на численні труднощі спричинені війною та пандемією.

Результати обробки даних отриманих дослідженням за методикою «Комплексна оцінка проявів власних негативних психічних станів вчителів» показали, що рівень прояву негативних психічних станів на середньому рівні,

а також що це є прямим наслідком вторгнення РФ. Однак не дивлячись на чисельні негаразди, в цілому результати на задовільному рівні.

4. За інформацією отриманою в цьому дослідженні були сформовані практичні рекомендації, в основному для вчителів, але в деякій мірі і для учнів. Основною ціллю рекомендацій є поліпшення навчального процесу прямими та опосередкованими методами.

Основною рекомендацією для вчителів буде діджиталізація, нові технології багаторазово полегшують та покращують процес подання знань, до того ж освоєння нових технологій допоможе вчителям, які часто мають похилий вік, не випадати з сучасного середовища, що теж позитивно вплине на процес викладання. Також важливими рекомендаціями будуть актуалізація знань до сучасних, прийнятих науковою спільнотою, стандартів і ретельне піклування про своє психічне здоров'я, оскільки вигорання це вкрай поширена серед вчителів проблема.

Також вкрай важливе розуміння того що людина є соціальною істотою і соціум є надважливим складником стабільного і правильного функціонування людської психіки, що в свою чергу означає що мати бодай невелике коло близьких та друзів є обов'язковою складовою людських благополуччя, працездатності та психічного здоров'я.

І останньою за списком, але першою за важливістю буде рекомендація, гарно спати. Хороший сон по графіку, мінімум 8 годин, в відповідності циркадним ритмам, в темряві та тиші, доведений до звички, без гаджетів перед сном та з використанням ліжка (а краще всієї спальні) виключно для сну позитивно впливає на роботу серця, збільшує концентрацію уваги, поліпшує настрій і самопочуття, знижує рівень стресу, покращує імунітет, збільшує ресурс організму, покращує регенеративні здатності, збільшує працездатність, відновлює сили та подовжує життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Abrami P. C., Bernard R. M., Borokhovski E., Surkes M. A., & Bethel E. C., Tamim R., Wade A. A meta-analysis of three types of interaction treatments in distance education. *Review of Educational Research*, 79(3), 2009 C.1243-1289.
2. Ally M. Foundations of educational theory for online learning. In Anderson T. (Ed.), *The theory and practice of online learning* (2nd ed., pp. 15-44). Athabasca, AB: Athabasca University Press. 2008 C.2
3. Bates T. *Teaching in a Digital Age - Second Edition*. Vancouver, BC: Tony Bates Associates Ltd. 2019 C.7
4. Chu R. J. The effectiveness of feedback in e-learning: A situated cognitive perspective. *Journal of Interactive Online Learning*, 11(1), 2012 C.1-14.
5. Swan K. Building learning communities in online courses: the importance of interaction. *Education, Communication & Information* 2002 C. 4
6. Garrison D. R., Anderson T., & Archer W. (2000). Critical inquiry in a text-based environment: Computer conferencing in higher education. *The Internet and Higher Education*, 2(2-3), 87-105. C. 89
7. Inan F. A., & Lowther D. L. Lurking in Web-based discussion forums: The impact of learner status and forum role on lurkers' participation. *Journal of Educational Computing Research*, 42(3), 2010 C.267-285.
8. Lowenthal P. R., & White J. W. Comparing face-to-face, blended, and fully online instruction: A study of university students' satisfaction, perceived learning, and engagement. *Journal of Online Learning and Teaching*, 7(4), 1-13. 2011 C.66
9. Moore M. G., & Kearsley G. *Distance education: A systems view of online learning* (3rd ed.). Belmont, CA: Wadsworth. 2012 C.219

10. Richardson J. C., & Swan K. Examining social presence in online courses in relation to students' perceived learning and satisfaction. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 7(1), 68-88. 2003 C.55
11. Roblyer M. D., & Wiencke W. R. Design and use of a rubric to assess and encourage interactive qualities in distance courses. *American Journal of Distance Education*, 17(2), 77-98. 2003 C.14
12. Rovai A. P. Building sense of community at a distance. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 3(1), 1-16 2002 C.7
13. Wang Q., & Chen L. The effects of an effective online learning design on students' learning behaviors and learning outcomes. *Journal of Educational Technology & Society*, 19(1), 2016 C.304-316.
14. М. С. Корольчук, В. М. Кайнюк. Теорія і практика професійного психологічного відбору: Навчальний посібник, «Ніка-Центр». 01135, Київ-135, а/с 192

ДОДАТКИ

Додаток А

Посилання на методики використані в дослідженні

Комплексний опитувальник професійного здоров'я особистості (В. Корольчук, М. Корольчук, К. Кривда)

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScqMt3wP2ajOqqwLitiVCiV_c4mpgl_d7Pttx_VMo_KLBfT2Yw/viewform?usp=sf_link

Опитувальник проявів негативних психічних станів під час війни та пандемії (М. Корольчук, В. Корольчук, Н. Науменко)

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSe0amPHGiQ8kHLpnHALvmJ4AOB_ZLira7i3StWtUPoKuK_d9Kw/viewform?usp=sf_link

Тест за методикою К. Томаса «Визначення стилю поведінки в конфліктній ситуації»

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfA33j4cqUWPyLPUF02It9nECJcvs_dHtX7VtWVWlvt9upowig/viewform?usp=sf_link

Багатофакторний особистісний опитувальник FPI (модифікована форма Б)

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfh6N5sR2uGCTqwrihH85-C-bEPtLYG0wXv8xWdB_E2fVxbbA/viewform?usp=sf_link

Додаток Б

Сирі бали за методикою FPI

1	
I Невротичність	9
II Спонтанна агресивність	1
III Депресивність	6
IV Дратівливість	4
V Товарискість	9
VI Врівноваженість	1
VII Реактивна агресивність	2
VIII Сором'язливість	9
IX Відкритість	5
X Екстраверсія - інтроверсія	3
XI емоційна лабільність	8
XII Маскулінність - фемінність	3
2	
I Невротичність	11
II Спонтанна агресивність	2
III Депресивність	5
IV Дратівливість	7
V Товарискість	8
VI Врівноваженість	3
VII Реактивна агресивність	5
VIII Сором'язливість	8
IX Відкритість	5
X Екстраверсія - інтроверсія	8
XI емоційна лабільність	9
XII Маскулінність - фемінність	4
3	
I Невротичність	13
II Спонтанна агресивність	2

III Депресивність	9
IV Дратівливість	6
V Товарискість	5
VI Врівноваженість	0
VII Реактивна агресивність	3
VIII Сором'язливість	10
IX Відкритість	6
X Екстраверсія - інтроверсія	4
XI емоційна лабільність	8
XII Маскулінність - фемінність	2
4	
I Невротичність	7
II Спонтанна агресивність	7
III Депресивність	7
IV Дратівливість	5
V Товарискість	6
VI Врівноваженість	4
VII Реактивна агресивність	4
VIII Сором'язливість	6
IX Відкритість	13
X Екстраверсія - інтроверсія	8
XI емоційна лабільність	8
XII Маскулінність - фемінність	7
5	
I Невротичність	9
II Спонтанна агресивність	4
III Депресивність	7
IV Дратівливість	5
V Товарискість	5
VI Врівноваженість	5
VII Реактивна агресивність	2
VIII Сором'язливість	6

IX Відкритість	10
X Екстраверсія - інтроверсія	6
XI емоційна лабільність	8
XII Маскулінність - фемінність	6
6	
I Невротичність	10
II Спонтанна агресивність	2
III Депресивність	10
IV Дратівливість	2
V Товарискість	3
VI Врівноваженість	3
VII Реактивна агресивність	6
VIII Сором'язливість	6
IX Відкритість	7
X Екстраверсія - інтроверсія	1
XI емоційна лабільність	9
XII Маскулінність - фемінність	6
7	
I Невротичність	7
II Спонтанна агресивність	3
III Депресивність	3
IV Дратівливість	2
V Товарискість	7
VI Врівноваженість	5
VII Реактивна агресивність	1
VIII Сором'язливість	3
IX Відкритість	10
X Екстраверсія - інтроверсія	5
XI емоційна лабільність	5
XII Маскулінність - фемінність	5
8	
I Невротичність	5

II Спонтанна агресивність	2
III Депресивність	2
IV Дратівливість	1
V Товарискість	10
VI Врівноваженість	5
VII Реактивна агресивність	2
VIII Сором'язливість	2
IX Відкритість	10
X Екстраверсія - інтроверсія	5
XI емоційна лабільність	2
XII Маскуліність - фемінність	8
9	
I Невротичність	1
II Спонтанна агресивність	1
III Депресивність	1
IV Дратівливість	1
V Товарискість	12
VI Врівноваженість	5
VII Реактивна агресивність	2
VIII Сором'язливість	0
IX Відкритість	6
X Екстраверсія - інтроверсія	5
XI емоційна лабільність	1
XII Маскуліність - фемінність	8
10	
I Невротичність	6
II Спонтанна агресивність	1
III Депресивність	3
IV Дратівливість	3
V Товарискість	11
VI Врівноваженість	5
VII Реактивна агресивність	1

VIII Сором'язливість	2
IX Відкритість	6
X Екстраверсія - інтроверсія	7
XI емоційна лабільність	2
XII Маскулінність - фемінність	7
11	
I Невротичність	2
II Спонтанна агресивність	5
III Депресивність	4
IV Дратівливість	5
V Товарискість	5
VI Врівноваженість	2
VII Реактивна агресивність	3
VIII Сором'язливість	5
IX Відкритість	8
X Екстраверсія - інтроверсія	5
XI емоційна лабільність	5
XII Маскулінність - фемінність	5
12	
I Невротичність	2
II Спонтанна агресивність	0
III Депресивність	2
IV Дратівливість	1
V Товарискість	8
VI Врівноваженість	4
VII Реактивна агресивність	2
VIII Сором'язливість	6
IX Відкритість	3
X Екстраверсія - інтроверсія	2
XI емоційна лабільність	2
XII Маскулінність - фемінність	7
13	

I Невротичність	3
II Спонтанна агресивність	5
III Депресивність	5
IV Дратівливість	3
V Товарискість	11
VI Врівноваженість	6
VII Реактивна агресивність	3
VIII Сором'язливість	2
IX Відкритість	5
X Екстраверсія - інтроверсія	10
XI емоційна лабільність	6
XII Маскуліність - фемінність	10
14	
I Невротичність	4
II Спонтанна агресивність	2
III Депресивність	2
IV Дратівливість	3
V Товарискість	8
VI Врівноваженість	1
VII Реактивна агресивність	1
VIII Сором'язливість	1
IX Відкритість	7
X Екстраверсія - інтроверсія	6
XI емоційна лабільність	0
XII Маскуліність - фемінність	8
15	
I Невротичність	5
II Спонтанна агресивність	4
III Депресивність	3
IV Дратівливість	0
V Товарискість	2
VI Врівноваженість	4

VII Реактивна агресивність	2
VIII Сором'язливість	3
IX Відкритість	8
X Екстраверсія - інтроверсія	3
XI емоційна лабільність	5
XII Маскуліність - фемінність	5
16	
I Невротичність	8
II Спонтанна агресивність	3
III Депресивність	7
IV Дратівливість	1
V Товарискість	4
VI Врівноваженість	2
VII Реактивна агресивність	2
VIII Сором'язливість	9
IX Відкритість	5
X Екстраверсія - інтроверсія	3
XI емоційна лабільність	7
XII Маскуліність - фемінність	4
17	
I Невротичність	13
II Спонтанна агресивність	9
III Депресивність	10
IV Дратівливість	8
V Товарискість	4
VI Врівноваженість	2
VII Реактивна агресивність	5
VIII Сором'язливість	6
IX Відкритість	11
X Екстраверсія - інтроверсія	6
XI емоційна лабільність	10
XII Маскуліність - фемінність	7

18	
I Невротичність	5
II Спонтанна агресивність	2
III Депресивність	4
IV Дратівливість	3
V Товарискість	3
VI Врівноваженість	3
VII Реактивна агресивність	1
VIII Сором'язливість	8
IX Відкритість	9
X Екстраверсія - інтроверсія	5
XI емоційна лабільність	6
XII Маскулінність - фемінність	4
19	
I Невротичність	8
II Спонтанна агресивність	5
III Депресивність	4
IV Дратівливість	4
V Товарискість	2
VI Врівноваженість	3
VII Реактивна агресивність	2
VIII Сором'язливість	1
IX Відкритість	9
X Екстраверсія - інтроверсія	6
XI емоційна лабільність	7
XII Маскулінність - фемінність	8
20	
I Невротичність	7
II Спонтанна агресивність	7
III Депресивність	8
IV Дратівливість	6
V Товарискість	9

VI Врівноваженість	5
VII Реактивна агресивність	4
VIII Сором'язливість	4
IX Відкритість	10
X Екстраверсія - інтроверсія	6
XI емоційна лабільність	8
XII Маскулінність - фемінність	7

Додаток В

Сирі бали за методикою К. Томаса “Визначення стилю поведінки в конфліктній ситуації”

Суперництво	Співпраця	Компроміс	Уникнення	Пристосування
0	7	8	7	8
Суперництво	Співпраця	Компроміс	Уникнення	Пристосування
2	6	5	11	6
Суперництво	Співпраця	Компроміс	Уникнення	Пристосування
0	7	8	7	8
Суперництво	Співпраця	Компроміс	Уникнення	Пристосування
0	6	11	7	6
Суперництво	Співпраця	Компроміс	Уникнення	Пристосування
0	7	9	4	10
Суперництво	Співпраця	Компроміс	Уникнення	Пристосування
0	7	7	7	9
Суперництво	Співпраця	Компроміс	Уникнення	Пристосування
0	7	9	7	7
Суперництво	Співпраця	Компроміс	Уникнення	Пристосування
3	5	7	7	8
Суперництво	Співпраця	Компроміс	Уникнення	Пристосування
2	4	9	5	10
Суперництво	Співпраця	Компроміс	Уникнення	Пристосування
0	7	7	7	9
Суперництво	Співпраця	Компроміс	Уникнення	Пристосування
4	7	7	7	5
Суперництво	Співпраця	Компроміс	Уникнення	Пристосування
0	4	9	7	10
Суперництво	Співпраця	Компроміс	Уникнення	Пристосування
5	7	8	3	7
Суперництво	Співпраця	Компроміс	Уникнення	Пристосування
3	4	10	7	6
Суперництво	Співпраця	Компроміс	Уникнення	Пристосування
1	6	10	5	8

Суперництво	Співпраця	Компроміс	Уникнення	Пристосування
0	5	8	8	9
Суперництво	Співпраця	Компроміс	Уникнення	Пристосування
3	11	5	7	4
Суперництво	Співпраця	Компроміс	Уникнення	Пристосування
0	7	9	8	6
Суперництво	Співпраця	Компроміс	Уникнення	Пристосування
1	7	10	8	4
Суперництво	Співпраця	Компроміс	Уникнення	Пристосування
1	7	10	8	4

